

Tutkimusaineiston käyttö ja saatavuus - taloustieteen näkökulma

Markus Jäntti¹

¹Åbo Akademi

28. toukokuuta 2007

Taustaksi

- Suomen Akatemian Tietoarkistotyöryhmän asiantuntijasihteeri (1996)
- Tilastokeskuksen tieteellinen johtaja (2001-2003)
- Luxembourg Income Study tutkimusjohtaja 2004–
- tutkimusaineistojen käyttäjä
- kommentit koskevat mikrotason tutkimusaineistoja
 - ▶ yksikkönä henkilö, perhe, kotitalous, toimipaikka, yritys
 - ▶ ei sisällä tunnistetietoja

Taloustiede ja tutkimusaineisto

- tutkimusaineisto on julkishyödyke: hyödykkeen määrä ei vähene jos kuluttajien määrä kasvaa
- yhteiskunnan näkökulmasta tietovarantojen kerääminen vaatinut runsaasti voimavaroja, yksi tutkimusaineisto lisää maksaa mitättömän vähän
- optimiratkaisu on nollahinta (todennäköisesti itse asiassa *negatiivinen hinta*)
- mahdollisimman vapaa tutkimustiedon muodostus on etu: jos vain sitä tutkitaan, josta joku on valmis maksamaan, vääristyy todellisuuskuva.
Vrt. puolueiden kannatusluvut tai etujärjestöjen “tutkimustoiminta”.

Miksi aineistojen hinta ei ole nolla?

- tilastoviranomaiset ovat “New Public Management” systeemissä
- olennainen säädös on Valtion maksuperustelaki
- valtiolla (Valtiovarainministeriöllä) eri näkemys tutkimuksen roolista kuin taloustieteellä
- “rajakustannus” tarkoittaa eri asiaa valtionhallinnossa

Ratkaisuja

- yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto
- OPM:n rahoitus aineistojen muodostamiseen (esim. Aikuiskoulutustutkimus)
- hintatuki
- tilastoviranomaisten tehtävän uudelleen määrittely (aineistojen tuottaminen tutkijoille osaksi perustehtäviä)
- “tilaaja-tuottaja” malli myös tilastotuotantoon?

Lopuksi

- ongelma tiedostettu (Valtioneuvoston kanslia; Tilastokeskus; Rekisteritutkimuksen tukikeskus)
- erityisongelmien ratkaiseminen (tiedon tarpeiden priorisointi, yleinen aliresurssointi)
- halutaanko yhteiskuntatieteellistä tutkimusta?
- tulosjohtamisjärjestelmä uuteen syyniin?